

І. М. Паньонко

Навчально-науковий інститут права та психології
Національного університету "Львівська політехніка",
кандидат юридичних наук, доцент
завідувач кафедри цивільного права та процесу

В. А. Коваль
адвокат

ПРАЦІВНИКИ-ІНОЗЕМЦІ ЯК ОСОБЛИВИ СУБ'ЄКТИ ТРУДОВИХ ПРАВОВІДНОСИН

© Паньонко І. М., Коваль В. А., 2016

Розглянуто сучасні погляди та законодавчі положення щодо поняття іноземця. Проаналізовано законні підстави перебування працівників-іноземців на території України. Охарактеризовано особливості надання дозволу роботодавцю на застосування праці іноземців. Визначено особливості обмежень для іноземців під час працевлаштування.

Ключові слова: іноземець, працівник-іноземець, дозвіл на працевлаштування, правовий статус працівників іноземців.

І. М. Паньонко, В. А. Коваль

РАБОТНИКИ-ИНОСТРАНЦЫ КАК ОСОБЫЕ СУБЪЕКТЫ ТРУДОВЫХ ПРАВООТНОШЕНИЙ

В статье рассматриваются современные взгляды и законодательные положения относительно понятия иностранца. Проанализированы законные основания пребывания работников-иностранцев на территории Украины. Охарактеризованы особенности предоставления работодателю разрешения на применение труда иностранцев. Определены особенности ограничений для иностранцев при трудоустройстве в Украине.

Ключевые слова: иностранец, работник-иностранец, разрешение на трудоустройство, правовой статус работников иностранцев.

I. Panonko, V. Koval

FOREIGN WORKERS AS SPECIAL SUBJECTS OF EMPLOYMENT RELATIONSHIP IN LAW

This article discusses the current views and legal provisions concerning the concept of a foreigner. It analyzes the legal basis of foreign workers staying on the territory of Ukraine. It describes the features of giving permission to the employer to employ foreigners. It defines the features of restrictions for foreigners in employment in Ukraine.

Key words: foreigner, foreign worker, work permit, legal status of foreign workers.

Постановка проблеми. Інтеграція України у світове співтовариство передбачає більшу відкритість ринку праці України для іноземної робочої сили, що призводить до підвищення конкуренції між найманими працівниками на цьому ринку. Своєю чергою, це зумовлює необхідність

проведення уповноваженими органами державної влади послідовної та виваженої державної політики на ринку праці, яка забезпечувала б необхідний баланс між інтересами держави, роботодавців і національної економіки та інтересами найманих працівників. Одним із важелів проведення такої політики, створення необхідних умов для захисту національного ринку праці є запровадження механізмів впливу держави на цьому ринку та елементів контролю за використанням іноземної робочої сили в Україні з одночасним якомога повним дотриманням інтересів і рівноправності громадян України, а також іноземців як найманих працівників.

Сьогодні збільшення кількості іноземців, які приїжджають в Україну, зумовлено, перш за все межами, в які поставила їх держава – свобода зовнішньоекономічної діяльності, відкритість національної економіки для іноземних інвестицій, зняття багатьох заборон та обмежень на в'їзд і перебування іноземців у країні, розвиток партнерських ділових стосунків тощо.

Актуальність вибраної теми зумовлена і тим, що в чинному Кодексі законів про працю України відсутня спеціальна глава що стосується правового статусу працівників-іноземців.

Аналіз дослідження проблеми. Окремі питання, що стосується особливостей працевлаштування іноземців в Україні тією чи іншою мірою досліджували Н. Болотіна, Т. Головка, О. Горбань, А. Грабильніков, О. Грузінова, О. Заржицький, Н. Лата, Н. Пасічник, Є. Петров, П. Пилипенко, С. Прилипко, А. Слюсар, О. Тимошек, Н. Хуторян, В. Швайковська та інші науковці. Звісно, вищезазначені науковці внесли певний внесок у дослідження правового статусу працівників-іноземців, проте в їхніх роботах не враховані положення нових законів України “Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства” від 22 вересня 2011 р., “Про зайнятість населення” від 5 липня 2012 р., а також положення Порядку видачі, продовження дії та анулювання дозволу на застосування праці іноземців та осіб без громадянства, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27 травня 2013 р. (редакція від 11.02.2015 р.).

Мета дослідження полягає в аналізі особливостей іноземців як суб'єктів трудових правовідносин.

Виклад основного матеріалу. Іноземці, які працюють в Україні, є особливими суб'єктами трудового права України. Перш ніж розглядати особливості їхнього правового статусу слід визначити поняття іноземця. Традиційно поняття іноземця розглядають у двох аспектах – соціальному й правовому. Розглядаючи іноземця у соціальному аспекті, насамперед слід пам'ятати, що це людина з її невід'ємними правами, свободами та обов'язками. Суспільство загалом і кожна соціальна група зокрема складається з конкретних індивідів, які перебувають у системі багатогранних зв'язків – суспільних відносин, у які вони вступають упродовж виробництва й розподілу матеріальних благ, а також беручи участь у політичній, культурній та інших сферах суспільного життя. Поза цими зв'язками і відносинами конкретний індивід постає як людина, тобто жива істота. Людина є невід'ємною частиною природи, біологічна істота, що виявляється в її біологічних, фізичних, фізіологічних і психічних процесах. Біологічна сутність людини – це основа її суспільної сутності [1, с. 26]. Розглядаючи особу іноземця у соціальному аспекті, перш за все треба пам'ятати, що це людина з її невід'ємними правами, свободами та обов'язками.

У сучасній правовій літературі немає єдиного визначення поняття іноземця. Так, В. Лісовський вважає, що іноземці – це особи, які перебували на території іноземної держави і не були її громадянами [2, с. 6]. Проте це визначення не можна назвати цілком правильним, оскільки така ознака як наявність громадянства чи підданства іншої держави, чи відсутність будь-якого громадянства, що чітко відрізняє іноземця від особи без громадянства, не була ним врахована. О. Гамалій зазначає, що іноземці – це іноземні громадяни [3, с. 124]. С. Константинов, вважає, що іноземний громадянин – це особа, яка є громадянином чи підданим іншої держави, що підтверджено відповідними документами, яка не є громадянином України, але у зв'язку із постійним чи тимчасовим перебуванням на території України, а також інших причин, перебуває у правовому зв'язку з Україною в особі її компетентних органів [4, с. 14]. Це визначення хоча й об'ємніше і

відображає усі ознаки, що характеризують іноземних громадян, є не зовсім вдалим, оскільки для точного викладення суті поняття, що розглядається, можна використовувати визначення, яке за змістом значно стисліше. Ознака, що характеризує іноземного громадянина, як особу, що має відповідні документи про підтвердження громадянства чи підданства іншої держави є неоднозначною. Це пов'язано з тим, що акт приналежності певної особи до громадянства конкретної країни може відбуватися набагато пізніше за часом, аніж фактичне зарахування цієї особи до категорії іноземців. Мається на увазі, якщо на території України перебуває громадянин, який заявляє себе громадянином іншої країни, але з тих чи інших причин на момент встановлення особи не може підтвердити це відповідними документами, однак, з урахуванням певних чинників, він є іноземцем.

На думку А. Грабильникова, поняття “іноземці” в широкому значенні є складним, оскільки охоплює всіх громадян іноземних держав, осіб без громадянства, біженців, закордонних українців та іммігрантів в Україні, що постійно чи тимчасово проживають чи знаходяться на території України. Безумовно, родовою ознакою, яка їх об'єднує, є те, що вони прибули з інших земель – територій інших держав, проте вони є різними за своїм конституційно-правовим статусом і правовими режимами їх перебування в Україні, які обумовлюються різноманітними інтересами їх перебування на території України та правовими можливостями їх задоволення [5, с. 60]. Аналогічної думки дотримується і О. М. Бобокал [6, с. 102]. З цими науковцями не можна повністю погодитись. Одна з найважливіших проблем під час визначення поняття “іноземець” полягає в тому, щоб визначити, чи входить в обсяг цього поняття “особа без громадянства”. В. Соболюков слушно зазначає, що поняття “іноземець” та “особа без громадянства” не слід змішувати. Іноземцем, на його думку, є фізична особа, яка не є громадянином певної держави та має документальне підтвердження своєї належності до іншої держави [7].

Згідно із Законом України “Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства” в редакції від 4 лютого 1994 р. іноземцями визнавалися іноземні громадяни – особи, які належать до громадянства іноземних держав і не є громадянами України, та особи без громадянства – особи, які не належать до громадянства будь-якої держави [8]. Однак згідно зі ст. 1 Закону України “Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства”, прийнятим 22 вересня 2011 р., визначено, що іноземцем є особа, яка не перебуває в громадянстві України і є громадянином (підданим) іншої держави або держав, а особа без громадянства – це особа, яку жодна держава відповідно до свого законодавства не вважає своїм громадянином [9].

Так, розглядаючи особу іноземця у соціальному аспекті, перш за все слід пам'ятати, що це людина з її невід'ємними правами, свободами та обов'язками. Що ж стосується правового аспекту, то правовий статус особи у суспільстві визначається передусім сукупністю наданих їй та закріплених законом прав і обов'язків та необхідністю нести відповідальність за їх порушення, а також правовим механізмом їх забезпечення та захисту [10, с. 55].

У контексті розгляду правового статусу іноземців як суб'єктів трудових правовідносин, слід враховувати те, що вони повинні перебувати на території України лише за законними підставами. Це впливає зі змісту норми ст. 26 Конституції України, де закріплено, що “іноземці, які перебувають в Україні на законних підставах, користуються тими самими правами і свободами, а також несуть такі самі обов'язки, як і громадяни України, – за встановленими Конституцією, законами чи міжнародними договорами України винятками”.

У Законі України “Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства” зазначено, що іноземці, які перебувають на території України на законних підставах, в'їхавши в Україну в установленому законодавством чи міжнародним договором України порядку, постійно чи тимчасово проживають на її території або тимчасово перебувають в Україні. Тобто тимчасово іноземці можуть перебувати в Україні на підставі дії отриманої візи з чітко визначеним терміном чи згідно з міжнародними домовленостями. Тимчасове проживання в Україні можливе за умови отримання іноземцями посвідки на тимчасове проживання у випадках, передбачених Законом України “Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства”, а також Постановою Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку оформлення, виготовлення і видачі посвідки на постійне проживання та посвідки на тимчасове проживання і технічного опису їхніх бланків та

внесення змін до Постанови Кабінету Міністрів України від 26 грудня 2002 року” від 28 березня 2012 року [11]. Підстави проживання іноземців залежать від мети їхнього перебування [12, с. 21].

Іноземці, які відповідно до закону прибули в Україну для працевлаштування та отримали посвідку на тимчасове проживання, вважаються такими, які на законних підставах перебувають на території України на період роботи в Україні.

Іноземці, які прибули в Україну для участі у реалізації проектів міжнародної технічної допомоги, зареєстрованих у встановленому порядку, та отримали посвідку на тимчасове проживання, вважаються такими, які на законних підставах перебувають на території України на період роботи в Україні.

Іноземці, які прибули в Україну для участі у діяльності філій, відділень, представництв та інших структурних осередків громадських (неурядових) організацій іноземних держав, зареєстрованих у встановленому порядку, та отримали посвідку на тимчасове проживання, вважаються такими, які на законних підставах перебувають на території України на період діяльності в Україні. Іноземці, які прибули в Україну для роботи у представництвах іноземних суб'єктів господарювання в Україні, зареєстрованих у встановленому порядку, та отримали посвідку на тимчасове проживання, вважаються такими, які на законних підставах перебувають на території України на період роботи в Україні. Іноземці, які прибули в Україну для роботи у філіях або представництвах іноземних банків, зареєстрованих у встановленому порядку, та отримали посвідку на тимчасове проживання, вважаються такими, які на законних підставах перебувають на території України на період роботи в Україні.

Іноземці, які прибули в Україну для провадження культурної, наукової, освітньої діяльності на підставах і в порядку, встановлених міжнародними договорами України або спеціальними програмами, а також іноземці та особи без громадянства, які прибули в Україну з метою участі в міжнародних та регіональних волонтерських програмах чи участі в діяльності організацій та установ, що залучають до своєї діяльності волонтерів відповідно до Закону України “Про волонтерську діяльність”, інформація про які розміщена на офіційному веб-сайті центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері волонтерської діяльності, отримали посвідку на тимчасове проживання та здійснюють волонтерську діяльність на базі зазначених організацій та установ, вважаються такими, які на законних підставах перебувають на території України на період провадження такої діяльності.

Іноземці, які прибули в Україну для роботи кореспондентом або представником іноземних засобів масової інформації та отримали посвідку на тимчасове проживання, вважаються такими, які на законних підставах перебувають на території України на період роботи в Україні.

Крім того, враховуючи сучасну військово-політичну ситуацію в Україні ст. 4 доповнено пунктом 18 відповідно до якого іноземці, які в установленому порядку уклали контракт про проходження військової служби у Збройних Силах України, вважаються такими, які на законних підставах тимчасово проживають на території України на період дії контракту про проходження військової служби у Збройних Силах України. Тимчасове проживання на території України таких іноземців та осіб без громадянства підтверджується військовим квитком рядового, сержантського і старшинського складу [13].

Порядок застосування праці іноземців детально врегульований Законом України “Про зайнятість населення” від 5 липня 2012 р. № 5067 [14]. Стаття 42 цього Закону передбачає, що підприємства, установи та організації мають право на застосування праці іноземців та осіб без громадянств на території України на підставі дозволу, що видається територіальними органами центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері зайнятості населення та трудової міграції на строк від одного року, якщо інше не передбачене міжнародними договорами України, згоду на обов'язковість яких надала Верховна Рада України. А порядок видачі, продовження дії або анулювання дозволу та застосування праці іноземців та осіб без громадянства затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 27 травня 2013 р. № 437 [15].

Відповідно до ст. 42 Закону України “Про зайнятість населення” підприємства, установи та організації мають право на застосування праці іноземців та осіб без громадянства на території

України на підставі дозволу, що її видають територіальні органи центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері зайнятості населення та трудової міграції, на строк до одного року, якщо інше не передбачено міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Дозвіл роботодавцю на застосування праці іноземця або особи без громадянства видається за умови, що в Україні (регіоні) відсутні кваліфіковані працівники, які спроможні виконувати відповідний вид роботи, або є достатнє обґрунтування доцільності застосування їх праці, якщо інше не передбачено міжнародними договорами України, згоду на обов'язковість яких надала Верховна Рада України.

Дозвіл видається також на застосування праці:

- іноземців, які направлені закордонним роботодавцем в Україну для виконання певного обсягу робіт (послуг) на підставі договорів, укладених між вітчизняним та іноземним суб'єктом господарювання, за умови, що відсоток кваліфікованих іноземців, які залучаються в межах договору, не перевищує половини загальної кількості осіб, що працюватимуть на умовах договору;
- іноземців, які відповідно до графіка специфічних зобов'язань у секторі послуг Протоколу про вступ України до СОТ (стаття II Генеральної угоди про торгівлю послугами) належать до категорії “внутрішньокорпоративні цесіонарії”;
- осіб, стосовно яких прийнято рішення про оформлення документів для вирішення питання щодо надання статусу біженця [14].

Порядок видачі, продовження дії та анулювання дозволу на застосування праці іноземців та осіб без громадянства і розмір плати за видачу дозволу, яка зараховується до бюджету Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття, визначає Кабінет Міністрів України.

Для осіб, стосовно яких прийнято рішення про оформлення документів для вирішення питання щодо надання статусу біженця, плата за видачу дозволу не справляється.

Іноземці та особи без громадянства мають право провадити в Україні інвестиційну, зовнішньоекономічну та інші види діяльності відповідно до законодавства.

Іноземці та особи без громадянства не можуть призначатися на посаду або займатися трудовою діяльністю у разі, коли відповідно до законодавства призначення на відповідну посаду або провадження відповідного виду діяльності пов'язане з належністю до громадянства України, якщо інше не передбачено міжнародними договорами України, згоду на обов'язковість яких надала Верховна Рада України.

Без передбаченого ст. 42 Закону України “Про зайнятість населення” дозволу здійснюється працевлаштування:

- 1) іноземців, які постійно проживають в Україні;
- 2) іноземців, які набули статусу біженця відповідно до законодавства України або одержали дозвіл на імміграцію в Україну;
- 3) іноземців, яких визнано особами, що потребують додаткового захисту, або яким надано тимчасовий захист в Україні;
- 4) представників іноземного морського (річкового) флоту та авіакомпаній, які обслуговують такі компанії на території України;
- 5) працівників закордонних засобів масової інформації, акредитованих для роботи в Україні;
- 6) спортсменів, які набули професійного статусу, артистів та працівників мистецтва для роботи в Україні за фахом;
- 7) працівників аварійно-рятувальних служб для виконання термінових робіт;
- 8) працівників іноземних представництв, які зареєстровані на території України в установленому законодавством порядку;
- 9) священнослужителів, які є іноземцями і тимчасово перебувають в Україні на запрошення релігійних організацій для провадження канонічної діяльності лише у таких організаціях з офіційним погодженням з органом, який здійснив реєстрацію статуту (положення) відповідної релігійної організації;

10) іноземців, які прибули в Україну для участі у реалізації проектів міжнародної технічної допомоги;

11) іноземців, які прибули в Україну для провадження викладацької та/або наукової діяльності у вищих навчальних закладах на їх запрошення;

12) інших іноземців у випадках, передбачених законами та міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України [14].

Залучення висококваліфікованих іноземних спеціалістів і робітників, потреба в яких є відчутною для національної економіки, здійснюється на підставах, визначених Законом України “Про імміграцію”.

Процедуру видачі, продовження строку дії та анулювання дозволів на використання праці іноземців визначає Порядок видачі, продовження дії та анулювання дозволу на застосування праці іноземців та осіб без громадянства, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 27 травня 2013 р. № 437 [15].

У разі використання роботодавцем праці іноземців або осіб без громадянства на умовах трудового договору без дозволу на використання праці іноземців та осіб без громадянства державна служба зайнятості стягує з роботодавця штраф за кожну таку особу у двадцятикратному розмірі мінімальної заробітної плати, встановленої законом. Розмір покарання у разі використання роботодавцем праці іноземців без дозволу на використання праці іноземця суттєво збільшився. У разі несплати (відмови від сплати) зазначеного штрафу протягом місяця, його стягнення проводиться в установленому законом порядку [16, с. 86]. Порядок накладення штрафу визначається центральним органом виконавчої влади у сфері праці та соціальної політики. Враховуючи, що розмір штрафу є високим, такі справи досить часто потрапляють до суду.

Наприклад, Закарпатський обласний центр зайнятості звернувся до суду з позовом до ФОП ОСОБА_3, яким просив стягнути з відповідача штраф в розмірі 17760,00 грн. Постановою Закарпатського окружного адміністративного суду від 30 травня 2011 року позов задоволено.

Постанова мотивована тим, що всупереч вимогам ч. 2 ст. 8 Закону України “Про зайнятість населення” та Порядку видачі, продовження строку дії та анулювання дозволів на використання праці іноземців та осіб без громадянства, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 08.04.2009 року № 322, ФОП ОСОБА_3 використовував працю громадянки Російської Федерації ОСОБА_5 без отримання дозволу на використання праці іноземця, за що відповідно до ч. 4 ст. 8 цього Закону застосовано штраф у розмірі 17760,00 грн, який відповідач добровільно не сплатив. Суд відхилив доводи відповідача про те, що дозвіл на працевлаштування громадян Російської Федерації отримувати не потрібно відповідно до Угоди між Україною та Російською Федерацією від 14.01.1993 року “Про трудову діяльність і соціальний захист громадян України і Росії, які працюють за межами кордонів своїх країн”, оскільки норма ч. 2 ст. 8 Закону України “Про зайнятість населення” в частині необхідності отримання дозволу для працевлаштування іноземця є імперативними [17].

На іноземців, які перебувають в Україні на законних підставах, поширюються всі загальні положення трудового законодавства України, які стосуються робочого часу, часу відпочинку, охорони праці, вони підпорядковуються правилам внутрішнього трудового розпорядку, якщо інше не передбачено чинними міжнародно-правовими договорами. На думку О. Горбаня, до змісту права на працю іноземців та осіб без громадянства (трудомих-мігрантів) входять: 1) право приймати реально запропоновану роботу; 2) право вільно пересуватися в цих цілях по території держави; 3) право знаходитися в державі, займаючись трудовою діяльністю відповідно до законодавства, що регулює зайнятість громадян цієї держави; 4) право залишатися на території держави після завершення трудової діяльності в цій державі на визначених державою умовах [2, с. 11].

Іноземні працівники мають право на відшкодування шкоди, заподіяної каліцтвом, професійним захворюванням або іншим ушкодженням здоров'я, пов'язаним із виконанням ними трудових обов'язків, а також на медичне обслуговування. Відповідні норми повинні міститися в кожному законі, що регулює відносини у царині праці та пов'язані з ними. Проте, в законотворчій практиці ці положення не завжди беруться до уваги. Так, лише Закон України “Про відпустки” (ст. 2)

поширює право на відпустки на іноземців та осіб без громадянства, які проживають в Україні, а за Законом України “Про зайнятість населення” законодавство про зайнятість поширюється на постійно проживаючих в Україні іноземних громадян і осіб без громадянства, якщо інше не передбачено законодавством України.

Оподаткування трудових доходів працівників країни працевлаштування здійснюється в порядку й розмірах, встановлених законодавством країни працевлаштування. Виключається подвійне оподаткування зароблених працівниками коштів. Працівники й члени їхніх сімей мають право на ввезення та на вивезення особистого майна відповідно до чинного законодавства сторін або двосторонніх угод. У разі смерті працівника роботодавець організовує перевезення тіла й особистого майна померлого на територію держави виїзду, несе всі пов’язані з цим витрати, інформує дипломатичне або консульське представництво цієї сторони та надає матеріали щодо факту смерті. Працівники можуть здійснювати переказ зароблених коштів на територію країни виїзду відповідно до законодавства країни працевлаштування та з урахуванням двосторонніх угод.

Праця іноземців застосовується в Україні з певними обмеженнями. Перш за все іноземці не можуть призначатися на окремі посади або займатися певною трудовою діяльністю, якщо відповідно до законодавства України призначення на ці посади або заняття такою діяльністю пов’язане з належністю до громадянства України. Так, іноземці не можуть бути: нотаріусами (ст. 3 Закону України “Про нотаріат” від 2 вересня 1993 р.), суддями Конституційного Суду України (ст. 148 Конституції України), суддями (ст. 7 Закону України від 7 липня 2010 р. “Про судоустрій і статус суддів”), державними виконавцями (ст. 8 Закону України “Про державну виконавчу службу” від 24 березня 1998 р. Крім того, в сучасній Україні є стратегічні підприємства, наприклад, оборонного значення, де працівники повинні дотримуватись законодавства про не розголошення державної таємниці [18, с. 70–71]. Запроваджуються такі обмеження для використання праці іноземців і низкою інших законодавчих актів. Серед таких актів, насамперед, необхідно згадати Закон України “Про державну таємницю”, ст. 27 якого передбачає, що доступ до державної таємниці надається дієздатним громадянам України, яким надано допуск до державної таємниці та які потребують його за умовами своєї службової, виробничої, наукової чи науково-дослідної діяльності або навчання. Іноземцям та особам без громадянства доступ до державної таємниці надається у виняткових випадках на підставі міжнародних договорів України, згода на обов’язковість яких надана Верховною Радою України, або письмового розпорядження Президента України з урахуванням необхідності забезпечення національної безпеки України на підставі пропозицій Ради національної безпеки і оборони України [19]. Іноземцям може бути надано доступ, якщо вони мають спеціальні знання чи навички для виконання робіт, пов’язаних із державною таємницею, або існують виняткові об’єктивні обставини для надання доступу і такі іноземці та особи без громадянства взяли письмові зобов’язання щодо збереження державної таємниці, до якої їм передбачається надати доступ [20].

Висновки. Отже, на рівні з громадянами України право на працевлаштування мають лише іноземці, які постійно проживають в Україні, тобто ті, які одержали у встановленому порядку посвідчення на проживання в Україні. Крім того, іноземці, які іммігрували в Україну для працевлаштування на певний термін, можуть набувати правовий статус працівника і займатися трудовою діяльністю лише на підставі отриманого в установленому порядку дозволу на працевлаштування. Праця іноземців застосовується в Україні з певними обмеженнями, які видаються зрозумілими і виправданими.

1. Горбань О. П. *Правовий та соціальний статус іноземця та особи без громадянства* / О. П. Горбань // *Форум права.* – 2007. – № 1. – С. 26–33. 2. Горбань О.П. *Правове регулювання праці іноземців та осіб без громадянства в Україні* : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / О. П. Горбань ; *Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля.* – Луганськ, 2009. – 18 с. 3. Гамалій О. Л. *Поняття та особливості адміністративно правового статусу іноземців в Україні* / О. Л. Гамалій // *Право і Безпека.* – 2011. – № 2. – С. 122–126. 4. *Константинов С. Ф. Адміністративно-правовий статус*

іноземців в Україні та механізм його забезпечення : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Константінов Сергій Федорович. – К., 2002. – 18 с. 5. Грабильніков А. В. Конституційно-правовий статус і правовий режим іноземців та осіб без громадянства в Україні: співвідношення понять / А. В. Грабильніков // Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. – 2015. – Вип. 6. – С. 59–66. 6. Бобокал О. М. Актуальні питання конституційно-правового статусу іноземців в Україні / О. М. Бобокал // Держава і право. Юридичні і політичні науки. – 2013. – Вип. 61. – С. 101–107. 7. Соболевніков В. В. Понятіе, суцність и субъекты миграционной преступности [Електронний ресурс]– Режим доступу: <http://nuss.lawmix.ru/cont/8883>. 8. Про правовий статус іноземців : Закон України від 4.02.1994 р. № 3930-ХП (втратив чинність) // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 23. – Ст. 162. 9. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства : Закон України від 22.09.2011 р. № 3773-VI // Голос України. – 2011. – № 199. 10. Петров Є. Ю. До проблеми поняття “іноземець” та видів іноземців в Україні / Є. Ю. Петров // Право і Безпека. – 2012. – № 3. – С. 54–59. 11. Про затвердження Порядку оформлення, виготовлення і видачі посвідки на постійне проживання та посвідки на тимчасове проживання і технічного опису їх бланків та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 26 грудня 2002 року: постанова Кабінету Міністрів України від 28 березня 2012 року № 251 // Урядовий кур’єр. – 2012. – № 75. – 25 квітня. 12. Погорецька Н. Правовий статус іноземців в Україні / Н. Погорецька // Вісник Національної академії прокуратури України. – 2012. – № 4. – С. 20–25. 13. Про внесення змін до деяких законодавчих актів країни щодо проходження військової служби у Збройних Силах України іноземцями та особами без громадянства : Закон України від 6.10.2015 р. // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 47, ст.43 14. Закон України “Про зайнятість населення” від 5 липня 2012 р. // Відомості Верховної Ради. – 2013. – № 24. – ст.243. 15. Порядок видачі, продовження дії та анулювання дозволу на застосування праці іноземців та осіб без громадянства, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 27 травня 2013 р. № 437 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/437-2013-p> 16. Лата Н. Правові аспекти працевлаштування іноземців в Україні / Н. Лата // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. – 2011. – № 2. – С. 80–86. 17. Постанова Закарпатського окружного адміністративного суду від 30 травня 2011 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/44401922> 18. Прилипко С.М. Правове регулювання застосування в Україні праці іноземців та осіб без громадянства / Прилипко С. М. // Актуальні проблеми трудового права і права соціального забезпечення : тези доп. та наук. повідомл. учасн. V Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 27–28 верес. 2013 р.). – Х., 2013. – С. 69–72. 19. Про державну таємницю: Закон України від 21.01.1994 р., № 3855-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 16. – Ст. 93. 20. Про Положення про порядок підготовки документів щодо надання доступу до державної таємниці іноземцям та особам без громадянства: Указ Президента України від 17.07.2006 р., № 621/2006 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 29. – Ст. 2083.

REFERENCES

1. Horban' O. P. Pravovyy ta sotsial'nyy status inozemtsya ta osoby bez hromadyanstva [Thelegalandsocialstatusofforeignersandstatelesspersons]. Answer rights. 2007. Vol. 1. pp. 26–33.
2. Horban' O. P. Pravove rehulyuvannya pratsi inozemtsiv ta osib bez hromadyanstva v Ukrayini: avtoref. dys... kand. yuryd. nauk: 12.00.05 [Rights of foreigner sand state lesspersons in Ukraine Author Thesiscandidate Legal Sciences 12.00.05]. Eastern National University. Volodymyr Dahl. Lugansk, 2009. 18 p.
3. Hamaliy O. L. Ponyattya ta osoblyvosti administratyvno pravovoho statusu inozemtsiv v Ukrayini [The concept and characteristics of administrative legal status of foreigners in Ukraine]. Law and Security. 2011. Vol. 2. pp. 122-126.
4. Konstantinov S. F. Administratyvno-pravovyy status inozemtsiv v Ukrayini ta mekhanizm yoho zabezpechennya : avtoref. dys.... kand. yuryd. Nauk : 12.00.07 [Administrative and legal status of foreigners in Ukraine and its mechanism of supply avtoref dys candidate Legal Sciences 12.00.07]. Kyiv, 2002. 18 p.
5. Hrabyln'nikov A. V. Konstytutsiyno-pravovyy status i pravovyy rezhym inozemtsiv ta osib bez hromadyanstva v Ukrayini: spivvidnoshennya ponyat' [Constitutional legal status and legal regime of foreigners and stateless persons in Ukraine the ratio concepts]. Recent issues of

national law. 2015. Vol. 6. pp. 59-66. 6. Bobokal O.M. Aktual'ni pytannya konstytutsiyno-pravovoho statusu inozemtsiv v Ukraini [Current issues of constitutional and legal status of foreigners in Ukraine]. *State and Law. Legal and political science*. 2013. Vol. 61. pp. 101-107. 7. Sobol'nikov V. V. Ponyatie, sushchnost' i sub'ekty migratsionnoi prestupnosti [Concept, essence and the subjects of migration crime]. Available at: <http://nuss.lawmix.ru/conmi/8883> 8. Pro pravovyy status inozemtsiv : Zakon Ukrainy vid 4.02.1994 r. # 3930-KhP (vtratyv chynnist') [On Legal Status of Foreigners Law of Ukraine of 04.02.1994 p. Number 3930-XII void]. Supreme Council of Ukraine. 1994. Vol. 23. Art. 162. 9. Pro pravovyy status inozemtsiv ta osib bez hromadyanstva : Zakon Ukrainy vid 22.09.2011 r. 3773-VI [On Legal Status of Foreigners and Stateless Persons Law of Ukraine of 22.09.2011 p. 3773 number-VI]. *Voice of Ukraine*. 2011. Vol. 199. 10. Petrov Ye. Yu. Do problemy ponyattya "inozemets'" ta vydiv inozemtsiv v Ukraini [The problem of the term alien and the kinds of foreigners in Ukraine]. *Law and Security*. 2012. Vol. 3. pp. 54-59. 11. Pro zatverdzhennya Poryadku oformlennya, vyhotovlennya i vydachi posvidky na postiyne prozhyvannya ta posvidky na tymchasove prozhyvannya i tekhnichnoho opysu yikh blankiv ta vnesennya zmin do postanovy Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 26 hrudnya 2002 roku: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 28 bereznya 2012 roku 251 [On approval of the design, manufacture and issuance of permanent residence permit and temporary residence permit and technical description of forms and amendments to the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 26 December 2002 the Cabinet of Ministers of Ukraine dated March 28 2012 №251]. *Government courier*. 2012. Vol. 75. 25 April. 12. Pohorets'ka N. Pravovyy status inozemtsiv v Ukraini [The legal status of foreigners in Ukraine]. *Bulletin of the National Academy of Prosecution of Ukraine*. 2012. Vol. 4. pp. 20-25. 13. Pro vnesennya zmin do deyakykh zakonodavchykh aktiv krayiny shchodo prokhodzhennya viys'kovoyi sluzhby u Zbroynykh Sylakh Ukrainy inozemtsyamy ta osobamy bez hromadyanstva : Zakon Ukrainy vid 6.10.2015 r. [On amendment to some legislative acts of the country on military service in the Armed Forces of Ukraine, foreigners and persons without citizenship Law of Ukraine of 10.06.2015 p.]. Supreme Council (VVR), 2015, Vol. 47, Article 43. 14. Zakon Ukrainy "Pro zaynyatist' naseleennya" vid 5 lypnya 2012 r. [Law of Ukraine On Employment on July 5 2012]. Supreme Council. 2013. Vol. 24. article 243. 15. Poryadok vydachi, prodovzhennya diyi ta anulyuvannya dozvolu na zastosuvannya pratsi inozemtsiv ta osib bez hromadyanstva, zatverdzhenny postanovoyu Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 27 travnya 2013 r. 437 [The issuance, extension and revocation of a permit for the employment of foreigners and stateless persons approved by the Cabinet of Ministers of Ukraine of 27 May 2013 r. Number 437]. Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/437-2013-n> 16. Lata N. Pravovi aspekty pratsevlashtuvannya inozemtsiv v Ukraini [Legal aspects of employment of foreigners in Ukraine]. *Bulletin of Kyiv National University of Trade and Economics*. 2011. Vol. 2. pp. 80-86. 17. Postanova Zakarpat-s'koho okruzhnoho administratyvnoho sudu vid 30 travnya 2011 roku [Resolution of the Transcarpathian Regional Administrative Court on 30 May 2011]. Available at: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/44401922> 18. Prylypko S. M. Pravove rehulyuvannya zastosuvannya v Ukraini pratsi inozemtsiv ta osib bez hromadyanstva [Rights application in Ukraine of foreigners and stateless persons]. *Current problems of labor law and social security law: Theses and Sciences. message. participant. V Intern. nauk. and practical. Conf. (Kharkiv, Sept. 27-28. 2013)*. Kharkiv, 2013. pp. 69-72. 19. Pro derzhavnu tayemnytsyu: Zakon Ukrainy vid 21.01.1994 r., #3855-XII [On the State Secret Law of Ukraine of 21.01.1994 p., № 3855-XII]. Supreme Council of Ukraine. 1994. Vol. 16. Art. 93. 20. Pro Polozhennya pro poryadok pidhotovky dokumentiv shchodo nadannya dostupu do derzhavnoyi tayemnytsi inozemtsyam ta osobam bez hromadyanstva: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 17.07.2006 r., 621/2006 [About Regulations on the procedure of preparing documents to provide access to state secret of foreigners and stateless persons: Order of the President of Ukraine of 17.07.2006 p., № 621 / 2006]. *Official Bulletin of Ukraine*. 2006. Vol. 29. Art. 2083.